

(Hekayə)

Vatikandan üç min işıq illi uzaqda.

Əvvəllər kainatda inancdan qüdrətli heç bir qüvvənin olmadığını düşünər, göy üzünün Tanrının şah əsəri olduğuna inanardım. Hazırda isə inancım sarsılıb...

Kompüterin qarşısında dayanıb divardan asılmış xaça baxıram. İlk dəfə bu simvolun mənasız olub-olmadığı haqda fikirləşirəm.

Hələ ki, bu haqda heç kimə danışmamışam. Amma həqiqət gizli qalmır. Dünyadan çox uzaqda maqnit cihazları vasitəsilə faktlar – fotoşəkillər əldə etmişik. Hər kəs bu məlumatlardan bir çox nəticə çıxara bilər. Mən təhrif edilmiş həqiqəti doğru göstərməyə çalışanlardan deyiləm.

Bunun dünyada necə qarşılanacağı haqda fikir yürüdə bilmirəm. Artıq ekipaj üzvləri mənə sarsılıblar. Yola çıxdığımızdan bəri yezuit olduğum üçün mənə lağ edirdilər. Onlardan az hissəsi dındardır, lakin əldə edilən faktlara baxmayaraq, mənə qarşı tərribata başlamadılar.

Görəsən, niyə professorların hamısı Dr. Çandler kimi Yaradana inanmırlar? Hər-dən, mənə müşahidə göyörtəsində yoldaşlıq edirdi. Burada işıq zəif olduğu üçün ulduzlar yaxşı görünürdü. Dr. Çandler yanımda dayanıb gəminin sabit istiqamətini dəyişirdi. Bu vaxt oval pəncərədən görünən ulduzlar ətrafımızda döndürdü. Dr. Çandler, "Bəli, cənab", - deyə sözə başladı, "Gördüyümüz kimi, kainat sonsuzdur. Ola bilsin ki, onu kimsə yaradıb. Həmin o yaradandan bizə və bizim acınacaqlı dünyamıza maraqlı göstərdiyinə necə inana bilərsiniz?". Beləliklə, uzun bir mübahisənin əsası qoyuldu.

Fikrimcə, ekipaj üzvlərinin mənə bu cür münasibətinə səbəb düşüncələrimin onlara əks mövqedə dayanması idi. Onların diqqətini "Astrophysical Journal"dakı üç və "Monthly Notices of the Royal Astronomical Society" jurnalındaki beş yazıma çəkməyə çalışmaq faydasız olardı. Mən onlara xatırlatmaq istədim ki, yezuitlər uzun illər öz elmi işləri ilə məşhur olublar. Artıq sayımız azalıb, lakin astronomiya və geofizika elminə çoxlu töhfə vermişik.

Feniks dumanlığı ilə əlaqədar yazdığım yazı tariximizin son min ilini dəyişdirə bilərdimi? Qorxuram, çox şeyin sonu çatacaq.

Mən bilmirəm, bu dumanlığa pis adı kim verib? Yəqin, bu, sadəcə, öncəgörmədir. Lakin bu öncəgörmənin, yalnız bir neçə milyard il sonra gerçəkləşməsi mümkündür. Çünki burada söhbət süd yolundakı ulduzların ətrafında toplanmış buludlardan gəlmir. Feniks dumanlığı adı bir ulduzun ətrafındakı qaz təbəqəsindən başqa bir şey deyil. Ola bilsin, bu, bir ulduzun qalıqlarıdır...

Loyolanın spektrofotometr üzərində əsdiyi mis oyması, sanki, mənə istehza ilə baxırdı. Loyola, dünyadan bu qədər

uzaqlarda öyrəndiklərimi bilsəydin, görəsən nə edərdin? İnancın məni özünə təslim edən həqiqətə qarşı dura bilərdimi?

Sən gələcək barədə fikir yürüdükdün. Amma mən min illər bundan əvvəl təriqetimizi yaratdığın vaxt təsəvvürünə gətirə bilməyəcəyin qədər uzaqdayam. İndiyə kimi heç bir tədqiqat gəmisi yerdən bu qədər uzaqlaşmamışdı. Biz kainatın kəşf edilə biləcək ən ucqar nöqtəsində idik. Feniks dumanlığına çatmaq istəyirdik. İstəyimizə nail olduq... İndi isə topladığımız məlumatlarla Yer kürəsinə qayıdırıq. Bu yükü üzərimdən atmaq istəyirdim, əslində, ata bilərdim. Amma mən aramızdakı minlərlə işıq ilinin ardından sənə boşuna səslənirəm.

Əlindəki kitabın adını asanlıqla oxumaq mümkündür: "Ad moirem Dei gloriam" ("Tanrının uca şöhrətinə"). Bu elə bir mesajdır ki, mən buna artıq inana bilmərəm. Görəsən, topladığımız məlumatları biləndən sonra sən də inanca davam edəcəksən?

Ulduz

Təbii ki, Feniks dumanlığı haqda bəzi fərziyyələrimiz var idi. Hər il qalaktikamızda yüz-lərlə ulduz partlayır, bir qədər parladıqdan sonra boşluqda yox olub gedirlər. Bunlar kainatda tez-tez təsadüf olunan novalardır. Ay müşahidə evində işlədiyim vaxtdan bəri bu cür çoxlu sayda işıq ayrılıqları və spektqramlar qeydə almışam.

Bir ulduz supernovaya çevrilsə, onun parlaqlığı bir müddət yaxınlıqdakı digər ulduzların işığını itirir. 1054-cü ildə Çin astronomları nə olduğunu başa düşmədikləri belə bir hadisə ilə üzləşdilər. 500 il sonra, 1572-ci ildə Kassiopey ulduz topasında, həttə gündüzlər də görünən supernova müşahidə edildi. O vaxtdan bəri keçən min ildə buna oxşar daha üç hadisə baş verdi. Bizim vaxtımıza isə, baş verənləri dərinlən incələmək və səbəbini ortaya çıxarmaq idi.

Altı min il bundan əvvəl meydana gələn və hələ böyüməyə davam edən qaz təbəqəsini astaca keçdik. Dəhşətli dərəcədə isti idi və təbəqə ətrafı bənövşəyi rəngdə işıqlar saçır. İşıqlar seyrək olduğu üçün gəmmimizə zərər verə bilmədi. Ulduz partladığı vaxt üst təbəqə sürətlə ətrafa yayılmış və ulduzun cazibə qüvvəsindən uzaqlaşmışdı. İndi mərkəzi Yer kürəsindən kiçik, ağırlığı isə ondan qat-qat çox olan ağ cırtıdan ulduz meydana gəlib. Qaynar qaz təbəqəsi ətrafımızdakı boşluğa işıqlandırır. Min illər bundan əvvəl partlayan, lakin parçaları hələ də ətrafa yayılmaqda davam edən universal bombanın mərkəzinə tərəf uçurduq. Dəhşətli partlayışdan heç nə qalmamışdı... Bu fırlanan qaz buludu uzun illərdir müşahidə edilsə də, məsəfenin uzaqlığı nəticə əldə etməyə mane olmuşdu.

Gəminin motorlarını söndürdük. Kiçik və isti günəşə yaxınlaşmağa başladım. Bu da bir vaxtlar bizimki kimi Günəş olmuşdu. İndi isə, cavanlığında hər şeyini itirən və sərvətinin son qalıqları ilə dolanmağa çalışan, əldən düşmüş bir qocanı xatırladırdı...

Heç kim ağılına belə gətirmirdi ki, burada hansısa planeti aşkarlayacağıq. Partlayışdan əvvəl bəzi planetlərin olduğu güman edilsə də, belə bir istilikdə onların toz halına düşüb ulduzun ətrafındakı qaz

Artur Klark

təbəqəsinə qarışdığına inanırdıq. Amma naməlum günəşə yaxınlaşarkən davam edən axtarışlarımız nəticəsində kiçik bir planetə rast gəldik. Bəlkə də, bu, bizim Günəş sistemindəki Plutona bənzər göy cismi idi. Planet yaşayışın mümkün olmayacağı qədər uzaqda idi. Bu uzaqlıq onu yox olmaqdan xilas etmişdi...

Planetin səthinə endik və

bir qala tapdıq. Görünür, qalanı tikənlər onun asan nəzərə qarpması üçün xeyli vaxt sərf etmişdilər. Qalanın girişindəki monolit, artıq əriyib kötüyə dönmüşdü. Teleobyektivlərlə çəkdiyim fotoşəkillər tikilinin ağıllı insanlar tərəfindən yaradıldığını sübut edirdi. Qısa bir müddət sonra isə böyük radioaktiv sahə ilə qarşılaşdıq.

Qala inşa edilərkən, təxminən, iki kilometr hündürlüyə malik olub. İndi isə əriyən şama bənzəyirdi.

Ərimiş daşın qalıqlarını oymaq üçün bir həftə vaxt sərf etdik. Çünki bu iş üçün lazım olan alətlərimiz yox idi. Təbii ki, biz arxeoloq yox, astronomuq. Amma hər işin əhdəsindən gələ bilərik. Əvvəlcədən hazırlamış olduğumuz planımızı dəyişməyə məcbur idik. Bu qalanı belə çətinliklə inşa edəcək varlıqların bir məqsədi ola bilərdi: yox olacağını bilən bir tayfa ya da sivilizasiya özündən sonra iz qoymaq niyyəti...

Qalanın altında qalmış hər bir şeyi dərinlən tədqiq etmək üçün çox vaxta ehtiyacımız var idi. Amma, belə görünür ki, qalanı inşa edənlərin onu sona çatdırmaq üçün lazımı qədər vaxtı olub. Yəqin ki, günəşləri partlayışdan öncə onları xəbərdar edibmiş. Bacarıqlarını sərgiləyərək ərşəyə gətirdikləri vacib əşyaları da qorumaq üçün burada gizlətmişdilər. Onlar qoyub getdiklərinin başqa sivilizasiya tərəfindən tapılacağını ümid edirmişlər...

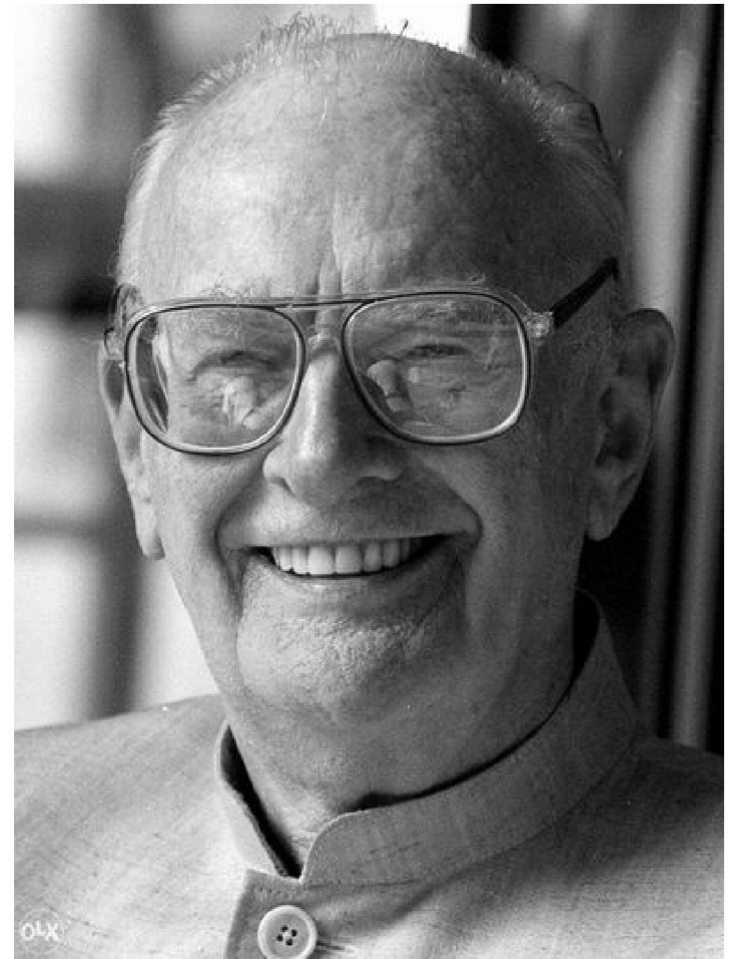
Kaş ki, daha çox vaxtları olsaydı. Bəlkə, onda planetlərarası uçuşu öyrəndikləri kimi ulduzlararası uçuşu da öyrənirdilər. Onlara ən yaxın ulduz yüz işıq ili məsafədə idi... Heykəllərdən görünürdü ki, onlar insana bənzəmirdilər. Lakin onların kədərli sonu bizi məyus etdi. Özlərindən

sonra buraya gələnlərin onları düzəldiklərini asan başa düşmələri üçün diaqramlar da hazırlamışdılar.

Bəzi məqamlarda bizdən daha üstün olan sivilizasiyanı dərinlən araşdırdıq. Altı min il sonra məhv olan sivilizasiyanın acı təəssüratlarını qəlbimizdə hiss etdik. Bəlkə də, onlar, yalnız cəmiyyətlərinin yaxşı tərəflərini əks etdirməyə çalışıblar. Lakin buna görə də onları qınamağa haqqımız yoxdur. Dünyaları çox gözəldir, şəhərləri isə bizimkilər

nı belə bilmirəm. Dönüb geri-yə baxıram və onların öz bütünlüyü günəşlərinin işığını qorumaq üçün necə güc sərf etdiklərini görürəm. Onlar düşünə bilirdilər, "biz niyə məhv olurduq?"

Yoldaşlarımla Dünyaya qayıdanda nələrdəyəcəklərini təxmin edirdim. Kainatın heç bir mənasının olmadığını, sadəcə, fəzada il ərzində yüz-lərlə ulduz partlayışına görə (bəlkə də, elə indicə haradasa ulduz partlayır) hər hansı bir sivilizasiyanın yox olduğunu

dən geri qalmır. Rəsmlərdə onları işləyərkən gördük; Müşahidəyə qulaq asdıq; Adətləri ilə tanış olduq.

Xüsusilə, bir mənərə göz-lərimin qarşısından gəlmir. Sahildəki bir neçə uşaq... Yer kürəsindəki həmyaşıdları kimi üzərlərinə gələn dalğalarla oynayıb və gülüşürlər. Qamçı-yabənzər ağaclar sahilə tərəf uzanıb, bir neçə heyvan palçı-ğa bata-bata suyun dayaz yer-lərində gəzişirlər. Arxada isə bu bədbəxt canlılara bir az sonra xainlik edəcək Günəş ətrafı dostcasına işıq saçır...

Ekipaj üzvlərindən çoxu indiyədək bir çox sivilizasiya ilə tanış olublar. Lakin heç biri belə təsirli olmamışdı... Bəlkə də, dünyadan çox uzaqda və tənha olmasaydıq, bu şəkil bizə belə təsir etməzdi.

Bu, faciədir. Tanrının mərhəməti ilə heç də uyğun gəlmir.

Ətrafdakılar da mənə bunlarla bağlı bəzi suallar verdilər. Bildiyim hər şeydən istifadə edərək verdikləri suallara cavab tapmağa çalışdım. Bəlkə də, sən daha yaxşı cavablar verə bilərdin, Loyola, amma mən verə bilmədim. "Exercitia Spiritualia" da ("Ruhun Yüksəlişi") mənə kömək etmədi.

Onlar, heç də, pis insanlar deyildilər: hansı Tanrılara inandıqlarını, daha doğrusu, Tanrıya inanıb-inanmadıqlarını

deyəcəklər. Bu sivilizasiyanın yaxşı, ya da pis olması heç nəyi dəyişmir. İlahi ədalət deyər bir şey yoxdur, çünki Tanrı yoxdur.

Bunun əksini fikirləşənlər isə hadisələrə məntiqlə yox, hisləri ilə yanaşıblar. Tanrının insanlara öz hərəkətlərini göstərməyə ehtiyacı yoxdur. Kainatı yaradan Tanrı, lazım bilsə, onu məhv də edə bilər.

İnsanların məhv olmağı məni çox narahat etsə də, əlimdən heç nə gəlmir. Amma hərdən elə şeylər olur ki, insanın inancı tamamilə sarsılır. Elə indicə mənə olduğu kimi. Dumanlığa çatmamışdan əvvəl partlayışın nə vaxt olduğunu bilmirdik. İndi isə əldə etdiyimiz məlumatlar əsasında bunun nə vaxt olduğunu dəqiq hesablamaq mümkündür.

Partlayışın şüalarının dünyaya nə vaxt çatacağını, artıq arxada qalan və getdikcə göz-dən itən bu supernovanın səmanı necə işıqlandırdığını, günəş çıxmamışdan əvvəl üfüqdə, şərqdə necə bir işıq parladığını bilirəm...

Heç bir şübhə yoxdur. Artıq sirin üstü açılıb...

Ey Tanrı, partladılacaq o qədər ulduz var idi ki... Məhv-lərinin simvolu Qüds üzərində parləsın deyər, bu canlıları yandıрмаq lazım idi?

Tərcümə etdi:
Aykan Məmmədzadə

Səhifəni hazırladı: Emil Rasimoğlu